

PEST, I. félv.

26. szám.

Julius 1. 1869.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, esütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre föl-fölvételért 1 írt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 írt, a Szent-István-Társulat igazgatóságához kérjük intézteni, évre 1 írt 70 kr., egész évre 3 írt 40 kr. ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítatik.

Róma egyházai, emlékei, intézményei, levelekben.

XIX.

Roma kórházai.

(Mit tett a pogányság a szegények javára? — Mit tesz a keresztény Róma a betegekért? — A Szentlélekről, a sz. Rókusról nevezett kórházak. — A süketnémák. — Az örültek. — IX. Pius.)

A szegény és a beteg mindig az egyház leggyöngédebb és legállandóbb gondjainak tárgya volt. Alig alapított az egyház az apostolok által, kiket az igehirdetés kötelessége egészen elfoglalt, azonnal választottak diakonusokat, — kik a szegények körül őket helyettesítették és szükségükről gondoskodtak. S ez annál kiáltóbb szükség volt, mert a pogányság az emberi társadalom e jelentékeny részével semmit sem törődött. A pogányok a szegénységet az istenek büntetésének tekintették, a szegényt megvetették, s legfőleg azért segélyezték, hogy alkalmatlankodásaiktól és talán fenyegetéseiktől megszabaduljanak.

A pogány római császár nagy mértékben gyakorolt jótékonyságot: táplálta a népet, mert ha a császár rendes időben a szokott mennyiségű gabonát nem osztatta ki, a nép föllázadott. De ha a szegény ember megbetegedett; ha a nyári hónapokban vagy a Tiber kiáradása folytán az oly gyakori láz dühöngött, a szegénynek nem volt hová fordulnia, s arra volt kárhoztatva, hogy az Eskuláp istennek szentelt tiberi szigeten nyomorultan meghaljon. A császár táplálta az éhes tömeget, de a betegre semmi gondja nem volt. Az ép, erős ember számára tartottak fürdőket, színházakat, circusokat, osztogattak gabonát azért, mert félték tőle; de a beteg ápolására kórház nem volt sehol. Sőt a pogány császár szinte örült, ha a betegség megtizedelte azon 300,000 kosztosát, kik neki fejenként 11 mázsa gabonájába kerültek. A beteget tehát egészen feláldozták, rosszabb sorsa volt, mint a rabszolganak, ki iránt több esetben ura mégis részvétet tanusított.

Ilyen volt a római társadalomban a szegény sorsa,

midőn az apostolok Romába érkeztek; megjelenésükkel azonnal nagy változás állott be. A kereszténység megkevesbitette a koldusok számát, a munka törvényét kötelességül és érdemül állítván fel; javította a szegény sorsát, midőn azt gyengeségei daczára szereti és segélyzi. — A szegény Krisztus Jézus képe, tehát nem méltó arra, hogy megvetessék, miután Kr. Jézus maga is szegénynek akart születni.

Az egyház elfogadja, táplálja, ápolja azokat, kik iránt a szerenese mostoha volt; visszaadja nekik méltóságuk érzetét, a testvéri lakománknál ugyanazon asztalhoz ültetvén a szegényt és gazdagot, a pápát és rabszolgát.

Rómában ugy, mint Jeruzsálemben a diakonusok tisztje volt fölkeresni a szegényeket, azokat összegyűjteni, hirdetni nekik Jézus tanát s köztök alamizsnát osztogatni. Ajtatos nőket küldenek a betegek látogatására, előkelő özvegyek azzal foglalkoztak, hogy a szegények számára ruhákat készítsenek.

E segélyezés épen nem jár azok megaláztatásával, kik arra rászorultak; a kik a segélyt adják, boldogabbak, mint a kik kapják. Ezen új társadalomban ugyszólván minden közös: az erszény, a szívek, a lelkek. E kölesönös szeretet és feláldozás a pogányok előtt oly tünemény volt, mely bámulatra gerjesztette, meghatotta őket; erkölceik megszilárdultak; morálok, a nélkül, hogy észrevették volna, a kereszténység befolyása alá esett, maguk a császárok oly törvényeket hoztak, melyeket némiképen a kereszténység szelleme lengett át; így Traján a szegény gyermekek jövőjének biztosítására többrendbeli alapítványt tett.

Csak azt akartam e sorokkal kimutatni, hogy a szeretet műveiben a kezdeményezés az egyházé. A szeretet művei a kereszténységnek ugyszólván monopoliumát képezik. Napjainkban e dícsőségtől is meg akarnák fosztani; az állam mindenütt helyébe akar lépni az egyháznak, melynek anyai és hatalmas közbenjárását a szegények körül helyettesíteni kívánja. Csakhogy az államszegélyezés egészen mástermészetű; a szeretet isteni eredetű, és csupán az isteni szeretet befolyása alatt nevelkedhetik. Isten az egyházat ruházta föl azon missióval, hogy e szeretetet a világban fentartsa és állandósítsa.

Ne kételkedjünk azon, hogy azon napon, midőn a jótékony alapítványoktól az egyházat elzárják, s azokra az egyház befolyását lehetetlenné teszik, a jótékony-ság a szeretetnek nyomorult és élettelen majmolása lesz. A pogányságban is voltak nemes és nagy jellemek, és mégis senki sem gondolt arra, hogy a betegek befogadására kórházakat alapítson.

A pogányság minden emlékei közt nincs egy is, mely arról tanuskodnék, hogy a szegényekre gondja lett volna. A szegényeket szeretni, segélyezni nem emberi eszme, nem emberi ohaj.

Az első, ki azt mondta: Boldogok a szegények, egyedül parancsolhatta, hogy szeretni, segélyezni kell őket: ily parancsot csak Isten adhatott.

Ezek után senki sem fog csodálkozni, ha azt mondom, hogy sehol a világon a szegényre nincs annyi gond, mint Romában; van Romának számos kórháza s általában mindennemű nyomor enyhítésére intézetei.

Van különösen a betegek ápolására 21 jótékony intézete, t. i. 8 nyilvános- és 11 magánkórháza és két oly intézete, melyeknek feladata a betegeket otthon segélyezni.

Csupán a főbb ilyenmű intézetekről fogok szólni.

A legrégebbi a Szentlélekről nevezett kórház, mely közel a Vatikánhoz a Tiber partján 728-ban építették. III. Ince pápa 1198-ban újra építtette. Van 12 terme, ezek közül kettő roppant kiterjedésű. A falakat gyönyörű freskók díszítik, melyek IV. Sixtus pápára, a kórház alapítójára vonatkoznak. Van benne 1616 betegnek helye; csupán férfiak fogadtatnak be.

Szemben a Lateráni sz. János-egyházzal van az Üdvözítőről nevezett kórház, melyet 1236-ban Colonna János bíbornok alapított. E kórházba csupán nők fogadtatnak be; van 478 betegágya.

A Corsón a szent Jakabról nevezett kórházba sebészeti műtét alá eső betegek vétetnek föl; a betegágyak száma 384.

A Vigasztaló Boldogs. Szűzről nevezett kórházba sebesültek fogadtatnak; fekszik a tarpéji szikla tövében; van 157 betegágya.

Sajátságos közeledés! A pogányságnak nem volt részvéte másnak szenvedései iránt, — és e vigasztaló intézet épen ott áll, hol csupán a kétségbeesés jajveszékését lehetett hallani, a hol csak fájdalommal lehetett találkozni minden enyhítés nélkül.

A sz. Gallikánról nevezett kórházban közbetegségekben szenvedők gyógyíttatnak. Ide gyermekek is fogadtatnak, de a felnőttektől el vannak választva. Az istenes Jánosról nevezett testvérek a fiukat, a leányo-

kat pedig a szeretet-nénikék ápolják. A betegek két nagy termét egy szép négyszögű templom választja el egymástól; üdülési helyül egy két részre osztott esinos kert szolgál.

A sz. Rókusról nevezett kórházba oly személyek fogadtatnak, kik rossz életök által erényöket és becsületöket elvesztették. Midőn fölvetetni kívánnak, a legnagyobb jószággal fogadják; senki sem kérdezi sem nevöket, sem lakásukat, sem életmódjokat. Fátyolozottan maradhatnak a gyógyítás egész ideje alatt; — az orvosok és ápolók a legnagyobb titoktartásra vannak kötelezve; senkinek, még a rendezőségnek sem szabad bemenni.

A romaiak becsületére azonban ki kell mondanunk, hogy itt nincs is többre szükség, mint 20 betegágyra. Egy évben legfőlebb 165 nő fordul itt meg.

A római jótékony-ság mind ezen intézetekkel még nincs kimerítve. A beteg elhagyja a kórházat, de egészsége még nem szilárdult meg; jobbaeska élelemre, több kényelemre van szüksége, mint a melyben családjára részesítheti; még nincs annyi ereje, hogy mindennapi kenyerét megkereshesse.

Néri sz. Fülöp az üdülők számára alapította a Szentháromságról nevezett kórházat, mely a Tiber partján fekszik, tágas kertjei vannak, az üdülő itt mind azon kényelemben részesül, melyet állapota kívánatos-sá tesz. A táplálék egészséges és erősítő, a fegyelem igen szelíd és atyai.

Ez intézetbe husvét- és a jubileum idején 3—4 napra zarándokok is befogadtatnak.

De vannak oly betegségek is, melyekben az orvosi tudomány vagy soha vagy csak felette ritkán tud segíteni. Értem a siketnémákat és az örülteket. Roma ezekről sem feledkezett meg. Közel a dell'acqua felicethoz van a siketnémák intézete, melyben mintegy 50 fiut három áldozár oktat és nevel. A siketnéma leányok az ide közel levő, Angyalokról nevezett Mária-intézetben helyeztetnek el.

A Szentlélekről nevezett kórház közelében van a szegény, szerencsétlen örültek háza, 420 egyénnek van benne helye. E száznandó szerencsétlenek számát napjainkban nagy mértékben neveli a sok politikai forradalom és a folyvást terjedő erkölestelenség. IX. Pius fájdalmasan meggyőződén, hogy az örültek száma mindig nagyobb lesz, — Tivoli vidékén elragadó szép helyen szándékozik az örültek számára intézetet alapítani.

Csak főbbjeit számláltam el Roma e nemű intézeteinek, melyekről az idegenek nem is tudnak, még akkor sem, ha már Romában megfordultak. Kevesen hajlandók fölkeresni a szegénység és szenvedés menhelyeit, és mivel az utczán néhány koldussal találkoznak, azt hirdetik, hogy a pápa elhanyagolja a szegényeket. Az ilyen emberek soha egy kórházba nem léptek, s mégis azt merik mondani, hogy a romai intézetek rosszul kezeltetnek. Pedig nem rég valaki, a ki a pápának épen nem barátja, ezt írta: „Romában jobb karban tartják a kórházakat, mint a palotákat.“

A szegények háza mindíg a pápák gondoskodásának tárgyai voltak; azokat gazdag alapítványokkal látták el, s a legnagyobb készséggel megtették mindíg

azon javításokat, melyeket az orvosi tudomány haladása kívánatosá tett.

IX. Pius különös szeretettel viseltetik a kórházak iránt, s azokat gyakran látogatja. Egyik nap váratlanul meglepte a Szent Lélekről nevezett kórházat; oda ment egy haldokló ágyához, letérdelt, s elmondta a haldoklókérti imádságokat. És miután e szegény beteg lelke elhagyta a nyomorult testet, a pápa átment az üdülők termébe, ezeket kikérdezte, vigasztalta, meggyőződött az iránt, hogy nem hiányzik-e nekik semmi, s reményt kelte a szegények szívében, távozott.

Más alkalommal meglátogatta a Sz. Jánosról nevezett kórházat, bement oly terembe, hol kolerás betegek feküdtek, s egy súlyosan beteg asszonyt készítet el a halálra.

A nő a pápa szemei előtt a legborzasztóbb kínok közt halt meg. A pápa térdre borult s elimádkozta a De profundist.

Ilyen vonások igen gyakoriak IX. Pius életében, azért a nép méltán nevezi őt „l'uomo della carita“, vagyis a szeretet emberének.

XX.

A koldusok Romában.

Sokszor olvashatni az utelírásokban, hogy Romában a koldusok a szó szoros értelmében ostrom alá veszik az embert. Sok ebben a mese! Hogy az igazságot földerítsem, e levelemben a romai koldusokkal foglalkozom.

Az igaz, hogy a pápai államokban a koldulás nincsen megtiltva, s én azt hiszem, hogy a pápák igen helyesen eselekedtek, midőn a koldusok iránt ezen engedékenységet tanúsították.

A pápák megemlékeznek, hogy Krisztus urunk magáldotta és megszentelte a szegénységet, azért azt nem is akarják száműzni; azt gondolják: jobb ha a szegények az utcákon koldulnak, mintha éhen halnak, mint ez gyakran Londonban történik. Nem kell azonban hinni, hogy a pápák előmozdítják a koldulást; jól tudják ők, hogy itt is vannak visszaélések, s ezek megszüntetése iránt a pápai kormány lehetőleg gondoskodik is. XII. Leo azon föltétel alatt engedte meg Romában a koldulást, hogy a kik ezen engedélyvel éhni akarnak, tartoznak a rendőrségnél magukat bejelenteni, ott réztáblát kapnak e felirattal: *Questante in Roma* (kéregető Romában), s azt karjokra felkötni tartoznak.

Egyébiránt a koldusok nem oly számosak, mint közönségesen mondani szokták; főként a Forumon és Spanyol-piacon tartózkodnak, hol idegenek nagyobb

számmal szoktak megfordulni. Első tekintetre épen azért látszanak oly számosoknak, mivel bizonyos téren össze vannak pontosulva; egyéb helyeken nem találkozunk velök, és gyakran a szomszéd tartományokból: Nápolyból, Éjszak-Olaszországból, sőt Franciaországból is idejönnek. Ezeket az utazók sokasága vonzza Romába, náluk a koldulás nem annyira szükség, mint mesterség.

Részemről megvallom, hogy én Romában oly kevés koldust láttam, hogy csodálkozom a zajon, melyet miattok némely utazók tesznek. Különbén a koldus itt nem panaszkodhatik, hogy a kormánynak reá semmi gondja, mert vannak kórházak a betegek, intézetek az elaggottak és munkaképtelenek számára. Másutt is azt látjuk, hogy némely szegény inkább nyilvános koldulással tengeti életét, mint hogy a szegények házában a házi fegyelemnek alárendelje magát. Ugy van az Romában is; többen többre becsülik a szabad kőszálást, tudván, hogy az irgalmasság kimeríthetlen. Ne higyük, hogy Romában több a koldus, mint más oly országokban, hol a koldulást türik. Romában a szegények közt a kormány évenként legalább is 300.000 ezüst tallért osztat ki. Ha inség ideje van, a kincstár gabnát vásárol be, azt megőrletti, s a lehető legolesőbb áron adja a kenyeret a szegényeknek. A koldus Romában a kolostorokban délben mindig egy pár tál ételt kap, éjjelre a Sz. Gálról nevezett intézetben a férfiak, a Gonzagai Sz. Alajosról nevezettben a nők ingyen jó ágyat kapnak. Azonban Roma erejökhez és ügyességökhez mért munkával is ellátja őket.

Nagyon esalódik, ki azt hiszi, hogy Romában a szegénynek nincs más dolga, mint hogy az alamizsna után nyujtsa ki kezét. A pápák éber gonddal vannak arra, hogy munkával eláttassanak. XII. Leo pápa újra szervezte V. Sixtus régi alapítványát, a kormány évenként bizonyos összeget fordít a szegények által végbeviendő közmunkákra. E munkákat 4—5 mérnök vezeti. Ekként évenként számos régi emlék kiemelkedik romjaiból, s mellette a szegényeknek bő kereseti forrás van nyitva.

Ily módon türi Roma a koldusokat és valószínűleg fogja is mindig türi. De arról is meg legyünk győződve, hogy a pápai kormány mindent elkövet a koldulás visszaélésének megszüntetésére, s alamizsnálkodás, jótékony alapítványok által azon van, hogy a koldusok száma napról napra kevesbedjék. Nincs a világon város, melynek a szegénységre nagyobb gondja volna, mint Romának. Erről azon intézetek után is meggyőződhetünk, melyek közül a főbbeket elszámoltam.

A zsidó leány.

Az iskolában a többi gyermekek között ült egy fürge zsidó lányka is, kinek egy tanórán nem volt szabad részt vennie, s ez volt a hittani óra, mert ő kath. iskolába járt. Ilyenkor vagy a földrajzot kellett elővennie és abból olvasnia, vagy pedig számtani föladványait kidolgoznia; de ez gyorsan megtörtént; azután volt ugyan előtte egy fölnyitott könyv, de ő nem olva-

sott belőle, hanem ott ült és hallgatott, s a tanító is észrevette, hogy előadását nagyobb figyelemmel hallgatja, mint akárhány rendes tanítványa.

— Olvass könyvedben, szólott hozzá ilyenkor szeliden, de ő csak ránézett nagy fekete szemével, és ha kérdezte, jobban felelt a többinél. Ő hallotta, megértette és szívében megőrizte.

Atyja jó, de szegény ember volt: midőn gyermekét az iskolába adta, kikötötte, hogy az a kath. hitben oktatást ne nyerjen; de a hittani órák elhagyása talán botránkozást, az iskolagyermek közt pedig rossz hangulatot szült volna, azért ott maradt; azonban ez nem tartott sokáig.

A tanító elment egykor az atyához és mondá: vagy vegye ki leányát az iskolából, vagy engedje meg, hogy keresztény legyen.

— Mert, ugymond, nem nézhetem tovább azon bensőséget és az evangéliom szava iránti lelkiszomját.

És az atya sirva fakadt.

— Én csak keveset tudok hitünküből, de az ő anyja Izraelnek valódi lánya volt és erős hitében; neki megígértem halálos ágyán, — hogy gyermekünk soha sem fog keresztény lenni és én meg akarom tartani fogadásomat.

És a kis zsidóleánynak el kellett hagyni a kath. iskolát.

* * *

Évek multak.

Egy kis kereskedővárosban polgári háznál szolgált egy mózesvallású leány; ez volt Sára. Haja fekete volt, mint az ébenfa, szemei sötétek, tele fényvel. A most már felnőtt leánynak arczvonásai még majdnem ugyanazok voltak, midőn még mint gyermek az iskolapadon ült, és gondolattaljesen figyelt.

Minden vasárnap áthangzott a templomból az orgona és a hívek éneke a szomszédházba, hol a zsidóleány szolgált. — A szombatot megszenteld! parancsolta az ő törvénye; de a szombat ő rá nézve dolognap volt, és csak szívében ünnepelhette meg; de ő azt hitte, hogy ez nem elég. A keresztények vasárnapján, midőn az áhitat órái zavartalanok voltak, midőn áthangzott az orgona a templomból a konyhába, ekkor olvasta népének egyedüli kincsét, az ő-szövetséget; ez, és atyjának fogadása, miszerint ő az atyák vallását soha se hagyja el, nyugodtak mélyen lelkében. Az új-szövetség ő reá nézve tehát zárt könyv volt, de mégis tudott belőle annyit, a mennyi az iskola elhagyása óta emlékezetében megmaradt. Egy este, midőn a szoba egyik szegletében ült, hallotta a háziurat olvasni, és ezt neki is szabad volt hallgatni, mert nem az evangéliomot, hanem egy történetet olvasott; ezen történet pedig szólt egy magyar lovagról, kit, miután török fogságba esett, a basa mint az ökröt ekébe fogatott, korbácesal veretett és mindenféleképp gyaláztatott.

A lovag neje eladta minden ékszerét, várát, birtokait, barátai is tetemes összeggel járultak hozzá, hogy a valtságdíj lefizethessék; és a lovag kiváltva, megszabadult a szolgaságtól és szegységtől, de egész testében megroncsolva tért vissza hazájába. Majd ismét hangzott az általános fölhívás a kereszténység ellen-sége elleni harcra; a beteg hallotta ezt, és nem volt nyugta; ismét fölült paripájára, a vér visszatért arczába, ereje megújult, és győzelmet aratott. Épen azon basa, ki őt az eke elé fogatta, foglya lett és várába vitette. A lovag a fogolyhoz ment és kérdezte:

— Mit gondolsz, mi vár reád?

— A visszatörles! válaszolt a török.

— Igen, a visszatörles, de a kereszténynek visszatörlesa. A kereszténység parancsolja, hogy bocsássunk meg ellenségeinknek, és szeressük azokat. Menj vissza tiedhez hazádba, és légy kegyes a szenvedők iránt.

Ezen szavak hallatára a fogoly sirásba tört ki:

— Mikép tartsam én ezt lehetségesnek! Féltem a boszutól és mérget vettem, mely kevés óra mulva megöl! Meg kell halnom, ez ellen nincs segítség; de mielőtt ez megtörténék, taníts meg hitedre, mely ily szeretetet és kegyességet hirdet, ez bizonyára isteni! Engedj ebben meghalni, hadd haljak meg mint keresztény! —

És kérése teljesített.

Ez volt a történet, melyet a háziur olvasott; mindnyájan figyelmesen hallgattak reá, de senki sem jobban, mint a szolgáló. Sára a zsidóleány. Könyvek törték elő szemeiből: ugyanazon gyermeki érzelmekkel ült a szögletben, mint egykor az iskolapadon, midőn az evangéliom szavait hallgatta. — Könyvek folytak le arczán.

— Ne hagyj gyermekemet kereszténynyé lenni! volt az anya utolsó szava, mely visszhangzott szívében az isteni parancsal:

— Tiszteljed atyádat és anyádat!

— De én nem vagyok keresztény! Hisz még mindig zsidóleánynak hívnak; így gunyoltak a szomszéd gyermekei is, midőn vasárnap a nyitott ajtón keresztül a templomba tekintetem, hol az oltáron gyertyák égtek, és a hívek énekeltek. Valóban nagy a kereszténység hatalma, mely mint a nap fényugara, habár szememet el is fordítom róla, behat szívébe. De, anyám, nem akarom sírod nyugalmát háborítani és atyám fogadását megszegni; nem akarok a keresztények bibliájából olvasni, hisz megvan nekem atyám Istene, a kihez ragaszkodnom kell!

* * *

És az évek multak.

A ház ura meghalt. A ház asszonyának pedig igen szűk körülmények közt kellett élni, és a szolgálat nélkülözni; de Sára nem ment el, ő volt a szükségben segítő, ő tartott össze mindent, dolgozott késő éjjelig, kenyeret szerzett a házhoz keze munkája által; egy rokon sem segítette a családot, és az asszony napról napra gyengébb lett, s a betegség az ágyba szegezte. Sára virrasztott, ápolta, dolgozott, szóval egész áldás volt a háznál.

— Ott van a biblia, szólj a beteg, olvass nekem valamit belőle, úgy kívánom az Isten szavait hallani!

És Sára engedelmességet; elővette a bibliát és olvasott a betegnek, miközben könyvek törték elő szemeiből, de ezek annál tisztábban láttak, és lelke előtt is mindig világosabb fény kezett derülni. Anyám, a te gyermeked nem keresztelteti meg és nem véteti föl magát a keresztények községébe, ezt kívántad, és én meg akarom tartani kívánságodat, erre nézve egyik vagyunk a földön, de tul — nagyobb az egység Istenben: — Ó kísér bennünket a siron tul is! — Ó lejött a földre, és ha szomjazókká tett, ki is fog bennünket elégíteni! én értem ezt, és nem tudom mikép történt! — Ó általa igen Krisztus által!

És mindannyiszor, valahányszor e nevet említette, összerázódott; tűz áramlott el egész testében, melyet elviselni nem bírt, és erőtlenebb lett, mint a beteg, kinél virrasztott.

— Szegény Sára! mondták, dolog és virrasztás nagyon kimerítették.

Elvitték a szegények kórházába: ott halt meg és onnét temették el, de nem a keresztények temetőjébe.

hanem kívül a kerítésen ástak sirt számára. — És az Istennek szent napja, mely a keresztények sírhalmára sűt, rásűt egyszersmind a zsidólányára is; s az ének, mely a keresztények temetőjében fölhangzik, elhangzik egyszersmind az ő sírja fölött is. És bebizonyult, mit az Üdvözítő tanítványainak mondott: János vízzel keresztelt, ti Szentlélek által kereszteltettek meg!

A földi.

A kath. autonomia ügye.

Mire e soraink napvilágot látnak, az országos katolikus autonomia már alkalmasint megtartotta az ország szívében szervezkedő vagyis előkészítő országos ülését. A megválasztott egyházi és világi követek legnagyobb részt már itt vannak, és a szintén a fővárosba sietett püspökökkel várják a hátralevők megérkezését, hogy mielőbb munkához foghassanak.

Ha visszatekintek az autonomicus választások idejére, nagy látom, hogy a pápistafalók, zsidók és protestánsok egyiránt minden követ megmozdítottak, hogy az autonomia létesülését megkütsák. Sajátságos jelenség ez a többségre nézve katolikus Magyarországon! Mikor nem rég a magyarországi zsidók congressusuk számára országszerte követeket választottak, tudtomra a katolikusok sehol e miatt sem nem gunyolták őket, sem követeik megválasztására semmiképen befolyani nem akartak. Mikor pedig Pesten üléseiket tartották, hogy a maguk ügyeit rendezzék, senki sem bántalmazta őket, sőt némely lapok napról-napra oly hosszú jelentéseket hoztak tanácskozásaikról, mint akár az országgyűlésről.

És ime, mikor Magyarország lakosainak nagy többsége, a katolikusok vállvetve a maguk jogait visszavívni és biztosítani akarják, pokoli dühvel nekünk rontanak, a népet a választásoktól mindenféle aljas rágalmak által vissza akarták tartani, azt hirdetvén a népámitók, hogy ennek a gyűlésnek csak az lesz a czélja, hogy a papoknak többet kelljen fizetni, mint eddig, s több hasonló badarságot terjesztettek; a zsidó- és kálvinista-szemléletű lapok folytonosan gyanúsítják a püspököket és papokat, hogy a világi híveket tőlük minél inkább elidegenítsék, s az autonomia-ülésekben a kívánatos egyetértést lehetetlenné tegyék, úgy hogy egy világi országos képviselő, Szilágyi Virgil, a kire pedig épen nem lehet ráfogni, hogy a papokkal tart, nyilvánosan kikelt a lapoknak azon gyűlöletes magatartása miatt, melyet a katolikusok autonomiai ügye iránt tanúsítanak.

Tudjátok-e, honnan van a katolikusok elleneinek ezen vakmerősége?

Onnan, mert látják, hogy gyávák vagyunk.

Onnan, mert látják, hogy köztünk őszeszetartás nincs.

Onnan, mert látják, hogy a katolikusok oly hiszékeny, hogy könnyű őt saját érdeke ellen feluszítani.

Hát te katolikus nép, tovább is oly gyáva, annyira szétluzó, annyira ellenségeink rágalmaikat kőspézn gyanánt fogadó hiszékeny akarsz-e maradni, hogy a katolikus vallás ellenségei végre egészen nyakadba üljenek? és míg az országban zsidó, protestáns, unitárius, nazareus szabaddá lesz, csupán a katolikusokat lehessen büntelenül piszkolni? Csupán a te papjaidat lehessen üldözni, rágalmazni?

Fölteszem minden józaneszű katolikus emberről, hogy ezt nem akarja. És ebbeli meggyőződésben némileg megerősít a katolikus autonomiai választások eredménye is. Kevés

kivétellel daczára annak, hogy a legotrombább rágalmak által saját katolikus ügyetek ellen bizalmatlanságot igyekeztek a népámitók bennetek kelteni, az autonomiai gyűlésre bizalmatokat oly köztiszteletű katolikus férfiakra ruháztatok, kik biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy szent ügyünknek nem lesznek árulóivá, hanem igaz katolikus meggyőződés által vezéreltetve elszántan fognak küzdeni a katolikusok jogai mellett.

Gondolkodtatok-e már arról, hogy mi lesz a kath. autonomia gyűlésének teendője?

Erre nézve is sok zöld beszédet lehetett hallani és olvasni.

Némelyek azt hirdetik: no vége lesz most a papok uralkodásának!

Már én nem tudom, hogy uralkodásnak veszitek-e ti azt, ha a kath. pap a ti javatokért fáradozik. A pap példának okáért eddig minden jutalom nélkül nagy gondot fordított az iskolára, gondja volt, hogy lelkesmeretes, a maga dolgát jól értő és vallásos tanító választassék; gondja volt, hogy a kath. gyermekek vallásosan neveltesse és helyesen taníttassanak; gondja volt, hogy a tanítók pontosan teljesítsék kötelességüket; jutalomkönyvekkel, képekkel előmozdították a gyermekek szorgalmát. — Ebben ugyan semmi uralkodás nincsen; mert hiszen a papnak ebből sem dicsősége, sem haszna nem volt; sőt ellenkezőleg nem ritkán kellemetlenséggel volt összekötve, mindenestre pedig sok fáradsággal, sőt költséggel is járult. — Már hogy a papoknak az iskolában minél kevesebb gondjuk legyen, arról gondoskodott a kormány, mert világi tanfelügyelőket nevezett ki, a kik közt van egy pár lutheránus pap is. — Hogy aztán jobb lesz-e, ha a mi katolikus iskoláinkban ezután lutheránus pap fog intézkedni, azt magatok is meg tudjátok ítélni. Annýt mindenesetre kötelességem megemlíteni, hogy a kormánynak ebbeli intézkedése kissé elhírtelenkedett dolog volt, mert a katolikus autonomiának épen az lesz egyik feladata, ha a katolikus iskolákat a kormány gyámsága alól felszabadítsa, és az iskolák felügyeletével olyan értelmes férfiakat maga bizon meg, a kik maguk is katolikusok, még pedig jóraváló, buzgó katolikusok.

Azt is mondták, hogy most majd elveszik a papok jószágát. Hogy általában a papi jószágok elvételének a katolikus népnek oka legyen örülni, épen nem gondolnám. Mert hiszen ezreknek és ezreknek van abban tapasztalásuk, hogy a papok után hány szegény ember él; hány szegény ember fiát segítették fel a felsőbb iskolákba, ki most nagy ur és esaládját is fölemelte, holott papi segedelem nélkül aligha nem most is szűrgunyát viselne.

Hanem hát nem igaz, hogy az autonomia a papok jószágát elvegye. Épen ellenkezőleg, az autonomia feladata lesz a papi jószágokat megvédelmezni, ha olyan kormány jönne, mely azokra kezét rá akarná tenni. Az autonomiának törekvése lesz a katolikus jószágokat minden ellenséges támadás ellen meg-

védelmesni, sőt visszavenni azt is, a mi eddig még nines kezünkben.

Mert tudni kell, hogy sok millióra megy az a katolikus alapítvány, melyet most a kormány tart kezében. Nem mondom, hogy a magyar miniszterium tette, de történt, hogy a kormány a kath. alapítványokat nem katolikus, sőt a mieinkkel ellentétes czélokra, például protestáns és más vallásu templomok, iskolák és intézetek előmozdítására fordította, és ez által a mi katolikus iskoláink, templomaink és intézeteinknek sérelmes rövidséget okozott. Könnyen megtörténhetik, hogy b. Eötvös után protestáns oktatásügyi miniszter, sőt miután az emancipatio megtörtént, épen nem lehetetlen, hogy zsidó miniszter kezébe kerüljenek a katolikus alapítványok; már hogy az ilyen miniszter hogyan fogja a mi alapítványainkkal gazdálkodni, azt előre is könnyű elgondolni.

Az autonomia tehát minden ily visszaélésnek elejét akarja az által venni, hogy egész sulyal fogja követelni, hogy a kormány a mi katolikus alapítványainkat adja vissza, melyeket azután kizárólagosan csak is katolikus czélokra lehet majd fordítani.

Azzal a 30—40 millió forint kamatjaival, — mert ennyire mennek a katolikus alapítványok — temérdek jól lehet eszközölni, a kath. nevelést, tudományt, művészetet roppant mértékben lehet majd előmozdítani, ha ezen nagy összeg csak is katolikus czélokra fog fordítani.

Az autonomiának tehát nem az lesz feladata, hogy a világiak a papokkal czivódjanak, ezeket eddigi befolyásuktól megfoszszák; hanem hogy a világiak az egyháziakkal kezét fogva egyházunkat a kormány gyámsága alól kiszabadítsák, szóval, hogy egyházunk is végre ur legyen a maga házában.

Teljesen ezen értelemben fogta fel Deák Ferenc is az autonomia feladatát, midőn így szólt:

„Mi másokat elnyomni nem akarunk, de azt sem akarjuk, hogy az állam (kormány) gyámkodjék egyházi ügyeink fölött; azokat saját hatalmával intézze, s minket gyámkodása mellett azok törvényszerű rendezésében hatalmával gátoljon. Mi az államtól csak az oltalmat kívánjuk, melyet az államban létező minden hitfelekezet joggal kívánhat, tiszteletben tartjuk az állam törvényes hatalmát, de egyházi ügyeink szervezésére és vezetésére nézve szabadságot és egyenjogúságot kívánunk és független önállóságot.”

Ideje volna, hogy a kath. nép is a maga dolgaiban valahára tisztán lásson, és ne induljon roszakaratu ámitók esaló szava után.

A czél, melyet magának a kath. autonomia kitűzött, magasztos, nagyszerű, és századokra kiható következményekkel bírhat. De épen azért, kell, hogy a katolikus nép mélyen át legyen hatva ezen ügy fontosságától, és ha a végleges választások ideje bekövetkezik, éretten gondolja meg, hogy katolikus ügyünk jobbrafordultának sorsát teszi le autonómiás képviselői kezébe, s azért oly férfiakra ruhazza bizalmát, kik a mellett, hogy tudományos emberek, egész életökben azt bizonyították, hogy a kath. egyháznak tántoríthatlan hívei; mert hogyan fognak jogaink védelmében és visszavívásában buzgólkodni olyanok, kiknek abban telik örömük, hogy az egyház és annak papjai ellen izgatnak?

Évögre legyünk valaha összetartók, buzduljunk egyházunk mellett, legyen egyházunk védelmében bátorságunk; utasítsuk vissza az oly szemtelen ámitókat, kik arezálan tolakodással a katolikusok közé furakodnak, hogy őket egymás ellen, azután papjaik ellen fölszítsák. Gondoljuk meg, hogy

gyávaaságunk és egyenetlenségünk fölött csak markukba nevetnek azok, kik a kath. vallás megaláztatásán dolgoznak, s hogy ha az ámitók rágalmaira hallgatva, vakon utánuk indulunk, nem csak kath. autonomiánk nem jöhet létre, hanem más vallásnak annyira nyakunkra fognak nőni, hogy noha mi az országban nagy többségben vagyunk, vallási tekintetben hazátlanok leszünk saját hazánkban.

— ss —

A kath. autonomia előkészítő ülései.

Az első ülés folyó hó 24-én délután 5 órakor tartatott. Az ülést a fm. Herezeg-primás a következő beszéddel nyitotta meg:

„Tisztelt gyűlés!

Szeretett Hitrokonok!

Istennek adok legelsőben is hálát, hogy megélnem engedte a napot, midőn Magyarország katolikus millióinak egyházi és világi megbízottjait egyházok érdekében egybegyűltve s főpásztoraikkal egyesülve szemlélhetem.

Mielőtt tehát jelen egybegyűlésünk közvetlen czéljára áttérnék, nemesak tisztémhez, de benső ösztönömhöz képest is rokonindulattal üdvözlöm önöket egy epochalis eszme megoldásának küszöbén, a czélzott autonomia alkotását értem, mely a katolikus világban eddig példátlan intézvény. Ha azt anyaszentegyházunk szellemével s változhatlan elveivel összhangzásba tudjuk hozni, kétségkívül nagy áldást hozand az egyházra szintugy, mint a hazára, s végtelen dicsőséget azon férfiakra, kik egyházunk függetlenségének s önkormányzatának biztosítására följajánlották buzgó törekvéseiket.

Hogy azonban vállalkozásunknak sikere legyen, hogy az autonomia nagy eszméje valósuljon, a Mindenható áldásán kívül mindenekelőtt kölesönös bizalomra van szükségünk.

És e bizalom csak azon kölesönös megnyugtató hitből fakadhat, hogy sem erőszakolni nem szándékunk egymást, sem hivatásához kötött szerepében korlátozni nem kívánunk senkit.

A püspöki kar az egyház világi híveinek megbízottjait azon biztosítással üdvözli, hogy azon határokon belül, melyeken tulmenni hatalmában ninesen, velök az egyház és iskola érdekére vonatkozó munkát, befolyást, felügyeletet, s elhatározásokat a legnagyobb készséggel megosztja, viszont remélve, hogy a világi hívek tisztelt küldöttjei főpásztoraik nyíltszívű fogadását s az összes clerus által kendőzetlen rokonindulattal nyújtott jobbot hasonló szeretettel, bizodalommal és nyíltsággal viszonzozzák. (Zajos éljenzés.)

A jelen gyűlésnek s munkálkodásunknak közvetlen czélja azonban kizárólag azon szabályok megállapítása, melyek a katolikus autonomia állandó szervezésével foglalkozandó gyűlés tagainak közelebbi megválasztása körül zsinormértékül fognak szolgálni.

Ismeretes ezen tisztelt gyűlés előtt azon loyális eljárás, melylyel a mai együttléstünknek alapul szolgáló választási szabályok a kormány helyeslése s a fejedelem megerősítése mellett létrejöttek.

Nem vonom kétségbe, hogy választási szabályaink tökéletesíthetők, de e lehetőség épen nem esorbitja a történt választások tekintélyét, mert ezen választási szabályok minden teljes koru hitrokonunkat országszerte képessé tették szavazatával, ha akart, a választáshoz járulni.

Az eredmény örvedetesen tanusítja, hogy kath. néptünk a választás czélját helyesen fogta fel, mert mind oly válogatott férfiakat tisztelt meg bizalmával, kiknek vállásos érzülete s

szellemi hivatása felett nem lehetett kétsége s kiknek gondjaira a haza és egyház bátran bízhatja érdekeit.

A kath. egyház szerkezete messze elít a parlamentáris gépezet mesterséges készüléteitől. Minélfogva az itt közbizalomból megjelent egyházi és világi urak bölcsesége és vallásos indulata feleslegessé teszi nekem azt, hogy szíves figyelmöket kiválóan azon összefüggésre irányozzam, melyben az autonómiai választások helyes elintézése a változhatlan egyházi szerkezettel áll, mely a plébániai választások által a választási jog gyakorlatára a jogosultaknak a legszélesebb téren a legkényelmesebb s legköltségtelenebb részvétet biztosítja.

Tisztelt gyűlés! Midőn egyházunk függetlenségeért s önkormányzatáért küzdünk, midőn vallásszabadságunkat biztosítani ügyekszünk, csak alkotmányos jogainkat gyakoroljuk, s a mit egyházunk jogos érdekeiből biztosítunk s a mit népünk vallásos nevelésének emeléseért tennünk sikerül, mindannak gyümölcseit a haza s a nemzet közvetlenül fogja aratni.

Azon édes megnyugtató hitben nyitom meg tehát ezen gyűlést, hogy mint ugyanazon haza, ugyanazon egyház hű gyermekei, mint testvérek és férfiak, a bizalom kölcsönös nyíltságá-

val, az egyszerűet szíves türelmével s a megoldás komoly szándékával fogunk Isten nevében a munkához."

A képviselők igazolására gróf Károlyi György elnökléte alatt bizottság nevezetett ki.

Másnap, 25-kén a jelenlevők összesen — 97-en — mind igazoltaknak nyilvánították, mire a Herezegprimás a gyűlést megalakultnak nyilvánította.

Jun. 26-kán választották meg a conferentia alelnöke és két jegyzője. Alelnökül Gajzágó Salamon és jegyzőül dr. Poillák János és Zichy Antal választották meg.

27-én választották meg a rendes választási szabályok iránti javaslatot előkészítő bizottmány.

94-en szavaztak. Biró László püspök kapott 88 szavazatot, Pankovits István püspök 90, Veszely Károly 92, Babics János 76, Szuppan Zsigmond 67, Palásthy Pál 62, Gr. Apponyi György 91, Gajzágó Salamon 91, Zichy Antal 84, Szilágyi Virgöl 93, Konek Sándor 93, Nehrebeczky 91, Vlad Alajos 90, Horváth Döme 92, Oeskey Rezső 88, gr. Zichy Nándor 62, Berta Béla 57, Majovszky Vilmos 53.

A kath. autonómiai választások egyházmegyék szerinti lajstroma.

Esztergami érseki főmegye.

Rendes képviselők: Deák Ferencz, gróf Apponyi Gy., Paczolay János, gr. Cziráky János, Jaross Károly, Ghyecy Kálmán, Barta Béla, Lipovniczky Vilmos.

Póttagok: Oeskey Rudolf, id. gr. Zichy József, Kautz Gy., Olgay Zsigmond.

Egyházi képviselő: Szuppan Zsigmond kanonok.

(Mínt hogy Deák Ferencz a szathmári választást fogadta el, Ghyecy Kálmán pedig végkép kilépett, — most Oeskey Rudolf és id. gr. Zichy József lépnek a rendes képviselők sorába.)

Kalocsai érseki főmegye.

Rendes képv.: Gróf Szécheny Antal, Somssich Pál, gróf Zichy János, Széchenyi József, Antunovits Mátyás, Latinovits Illés.

Póttagok: Gromon Dezső, Guin Gy., Antunovics József.

Egyházi képv.: Antunovits János kanonok.

Egri érseki főmegye.

Rendes képv.: Király Alajos, visontai Kovách László, br. Vécsey József, Répászky Alajos, gr. Szapáry Gyula, Bodnár István.

Póttagok: gr. Almássy Gyula, Orezy Gyula, Melezer Gy.

Egyházi képv.: Babics János plébános.

Beszterezebányai egyh. megye.

Rendes képv.: Majovszky Vilmos, b. Révay Simon, b. Révay Ferencz.

Pótt.: Mednyánszky Dénes, Kaldrovics Antal.

Egyh. képv.: Majovszky Antal.

(Mínt hogy b. Révay Simon a csanádi megválasztást fogadta el, b. Mednyánszky Dénes hivatik meg rendes követnek.)

Csanádi egyházmegye.

Rendes képv.: Atzél Péter, Onossy Mátyás, gr. Bissingen Nándor, Fülepp Lipót, Szende Béla, báró Révay Simon.

Póttagok: Huszár Imre, Hertelendy József, Prick József.

Egyh. képv.: dr. Schlauch Lőrincz alessp. gyarmathai pleb.

Eperjesi egyh. megye.

Rendes képv.: Dobránszky Adolf, Ruby Antal, Farkas György.

Póttagok: Balázs Antal, Chira Elek.

Egyh. képv.: Ladomérszky Viktor.

Erdélyi egyházmegye.

Rendes képv.: br. Jósika Lajos, hilibi Gál János, Gajzágó János, b. Apor Károly.

Pótt.: Ugron Lázár, Antalfy K.

Egyh. képv.: Veszely Károly.

Győri egyházmegye.

Rendes képv.: gr. Zichy Henrik, Tóth Bálint, gr. Niezky Lajos, Ghyecy K.

Pótt.: gr. Zichy Bódog, Gyapay János.

Egyh. képv.: Fábian István. — (Mínt hogy Ghyecy Kálmán kilépett, gr. Zichy Bódog lép a rendes képviselők sorába s Török Sándor a póttagok közé lép.)

Kassai egyh. megye.

Rendes képv.: Bujánovics Sándor, br. Sennyey Pál, Fábry István, Rimanóczy Ferencz.

Pótt.: gr. Péchy Manó, b. Barkóczy Mihály.

Egyházi képv.: Palásthy Pál.

Lugosi egyh. megye.

Rend. képv.: szelistyei Wlad Alajos, dr. Major János, Bárdossy Gyula. — Pótt.: Filipu György, Boerin Péter.

Egyh. képv.: Moldován István.

Munkácsi egyh. megye.

Rend. képv.: Nehrebeczky Sánd., Pásztélyi Ján., Hrabár Manó, Farkas István. — Pótt.: Chira Elek, Danilovics Elek.

Egyházi képv.: Pásztélyi János.

Nagyváradilatszert. egyh. megye.

Rend. képv.: b. Wenckheim László, Lázár János, gr. Halter Sándor, Szy József. — Pótt.: Döry József.

Egyh. képv.: Zay János.

Nagyváradigör. szert. egyh. megye.

Rend. képv.: Cuncu Jenő, dr. Román Sándor, Román József. — Pótt.: Vass János, Nyisztor József.

Egyházi képv.: Szabó János kanonok.

Nyitrai egyh. megye.

Rendes képviselők: Kubieza Pál, gr. Csáky László, Rudnay István, Vietorisz János. — Pótt.: gróf Königsseg Gusztáv, Kvassay László. — Egy. képv.: Krajesik János.

Pannonhalmi főapátság.

Rendes képv.: Konek Sándor. — Pótt.: Somogyi Ferencz.

Pécsi egyházmegye.

Rendes képvis.: Bartal György, Perezel Miklós, Majláth György, Szemelic Ferencz. — Pótt.: b. Jeszenszky S., Sztankovánszky Imre. — Egyh. képviselő: Pollák János.

Rozsnyói egyh. megye.

Rend. képviselők: gr. Serényi László, Lóher Tamás, Károlyi László. — Pótt.: gr. Forgách Antal, Gedeon Lajos. Egyh. képvis.: Hoffmann Vendel.

Szathmári egyházmegye.

Rendes képviselők: Deák Ferencz, gr. Károlyi György, Stoll Károly. — Pótt.: Szaplonezai József, Jakab Péter. Egyházi képviselő: Smoezer Ignác.

Székesfehérvári egyh. megye.

Rend. képvis.: gr. Cziráky János, Horváth László, id. Szogyéni Marich László, gr. Zichy Jenő. — Pótt.: gr. Zichy Nándor, Zuber József. — Egyh. képvis.: Kuthy Márton.

Szepesi egyházmegye.

Rendes képvis.: Korponay Ágoston, Madocsányi Pál, Szmracsányi Dárius, Thold Lénárd. — Pótt.: Szmracsányi János, Raisz Szilárd. — Egyh. képvis.: Liptay Ferencz kanonok.

Szombathelyi egyházmegye.

Rendes képvis.: Horváth Boldizsár, gr. Erdődy Sándor, Bezedrédj László, Ernusz Kelemen. — Pótt.: gr. Cziráky János, gróf Szapáry Géza. — Egyh. képvis.: Stegmüller Károly.

Vácsi egyházmegye.

Rendes képvis.: gróf Károlyi István, Horváth Döme, Szilágyi Virgil, Beóthy Lajos. — Pótt.: Majer Károly, Huszár Istv. Egyh. képvis.: Balla József.

Veszprémi egyh. megye.

Rendes képvis.: Zichy Antal, gróf Eszterházy Pál, Somsich Pál, Pap János, Hertelendy Kálmán. — Pótt.: b. Fiáth Fer., Deák Ferencz, Késmárky József. — Egyh. képvis.: Plosszer Fer.

Mi ujság?

— A Szent-László-társulat múlt vasárnap szent László napját ünnepélyes isteni szolgálattal ülte meg. A szentmisét ft. Peitler József ő maga, a szentbeszédet nt. Cséka Nándor pest-terézvárosi segédlelkész ur tartotta.

— A szent-István-társulat ez idei kiadványaival a nyomdák tullelhalmozottsága miatt kissé elmaradt. Mind a mellett a Szentek élete, melynek idei füzetéből csak egy nyomtatandó iv van még hátra, legközelebb elkészül; a Spanyol nt-ből 10 iv, tehát a munka fele nyomtatott; az Encyclopoediából 15 iv készült el, az 1870-ki Naptár, valamint a Píros könyv II-ik füzete sajtó alatt van.

— Gyászhir. Ft. Bayer György nagyvárad kanonok a szentségek épületes fölvétele után f. hó 20-án reggeli 7 órakor életének 65-ik évében elhunyt. Emléke legyen áldásban; az örök világosság fényeskedjék neki.

— Kuezurai (Báesm.) jun. 19. — Május 30-dik napja a kuezurái kath. hívekre soká elfelejtethetlen nap marad; ugyanis reggel 5 órakor indultunk el a hozzánk másfél órára fekvő Szent-Tamásra, hol nm. Haynald Lajos érsek atyánk a Szentlélek megerősítő kegyelmét kérte le kised nyájamra, részesítvén őket a bérmlás szentségében, e szent ténykedés ájtatos bevégezte után siettünk vissza, mert otthon is délután 5 órakor egy régen óhajtott örvendetes esemény várakozott reánk; ugyanis számra nézve 500 híveim és más nagylelkűek adakozásából újonnan épült tornyunkra, ft. Bende Imre újdéki plebános és esperes ur ténykedése mellett, alkalmi, szívekre ható szent-beszéd után, hitünk győzedelmes jelvénye a sz. kereszt feltétegett.

A kuezurái templom készült 1859-ben, az akkori pénzügyigazgatóság utalványozott 4791 frtot, míhez a kath. község járulván 1100 frttal, nyert elég esinos goth modorban épült, de idomtalan torny templomot; a hitközség, miután nagy áldozatkészséggel a templomot a szükségességekkel ellátta, — a nagy oltár minden szentek képével 1584 frt, a padok 480 frt, sekrestye kibutoroztatása 309 frtba került, — ez idén a esonka torny, miután már 40,000 téglá égettetett, egy szép 15 öles. — fehér badoggal fűdött 2300 frt költséggel — új tornyynyal eszerlétett fel, a templom pedig másfél öllel meghosszabbítottat. Azonban ha a nagylelkű adakozók nem támogatnak, (az adakozások

összesen 602 frt és 50 krt tesznek) a május 30-iki örömben alig fogtunk volna részesülni.

— Háromszék. Zágón, jun. 18. — Gyakori napjainkban a panasz népünk hitéhez vonzó buzgalmának esőkkeneése fölött, s mi hiszszük, hogy hol az ellenséges ember konkolyának befogadására a szív nyitva áll; hol az istenit lerontó, s az emberit istenítő újabb elveknak a vallásos nevelés, s a vallás lényegének tisztátalan fölfogása miatt erősen ellenállani nincs elegendő képesség; ott e panasz lehet valószínű, lehet igaz is; — de hol a vallásos nevelés eleve elfoglalá a tért, melynek szentségébe az ellenséges ember berontani törekszik, s a konkolynak helyet nem engedve a gyermeki szívbe az isteni félelemnek, gyermeki ártatlanságnak, vallás iránti szeretetnek áldásos magvai eleve elhintetnek; hol a esásos mázzal borított, belsőképen pedig vészthozó anyagokkal telt elvek a gyermeki korban beszívott vallásos érzelmeken diadaltort nem ülnek; ott van most is buzgalom, ott szereti a nép vallását, s fillereit szívesen áldozza egelyi (religiói) buzgalmának táplálékául; — minek bebizonyítására néhány tény száraz elősorolására szoritkozunk kath. népünk vallásos napijeleneteiből.

Igy a kézdi-sárfalvi szegény buzgó hívek, s Kézdi-Vársárhelyi lakó jólelkű örmény kereskedők adakozásából egy valóban nagyszerű és esinos izlésű három rudas lobogót közzeretben részesült nt. Ávéd István plebános ur készítettte, miről a szerkesztő ur kegyes engedelmeiből más alkalomkor szólándok.

Zágon, Háromszék legnépesebb községe ugyan, de aránylag a katolikusok száma legesekélyebb, s még is nyugodt lelki öntudattal irhatom, hogy e kis töredék nép, noha elszigetelt, vallásos, buzgó, tiszta jellemű... Temploma kisszerű, de izletes, öltözetben gazdag, s mégis a vallásos érzülettel indítatva, papolezi jó birtokos t. Sándor Albert ur s neje egy szép „gyászos pluvialé“-val ajándékozta meg... Údv, hála és ezer köszönet az ily nagylelkű vallásos párnak.

Hason áldozatot hoztak Zágon katolikus hívei is, midőn összegyűjtött fillereikből egy „temetkezési lobogót“ és „két miníster szoknyát“ készítetttek. Mindezek épületes jelei a népbuzgalomnak, mely egy vallásos tekintetben is szebb jövőnek zálogául méltán tekinthető.

Miután az öltözetek, s egy a lobogó is a kitűzött használatra ünnepélyesen megáldva még nem vala, a hívek ebbeli ájtatos óhajtasukat buzgó plebánosuk által kijelenték ft. Elekes István főesperes, polyáni plebános urnak, ki testi gyengélkedése mellett is Kérésőkre hajolván, Zágonba szivesen fáradta, s ott e hó 16-án tőmérdek nép jelenlétében a helybelin kívül, a bereeki és sárfalvi plebános uraktól környezve, Istennek díesőtésére megszentelte.

Gyergyói.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lipót-utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Nyomatott az „Atheneum“ irodalmi és nyomdai társulat (ezelőtt Emich G.) nyomdájában; Pesten, Barátok tere 7. sz. — 1869.